

Innspill fra førsteamanuensis Erik Wilberg, Handelshøyskolen BI

Hva er de største truslene mot norsk mediemangfold i årene fremover, sett fra et nasjonalt og regionalt perspektiv?

- Hvordan kan vi sikre hele befolkningen tilgang på nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt?

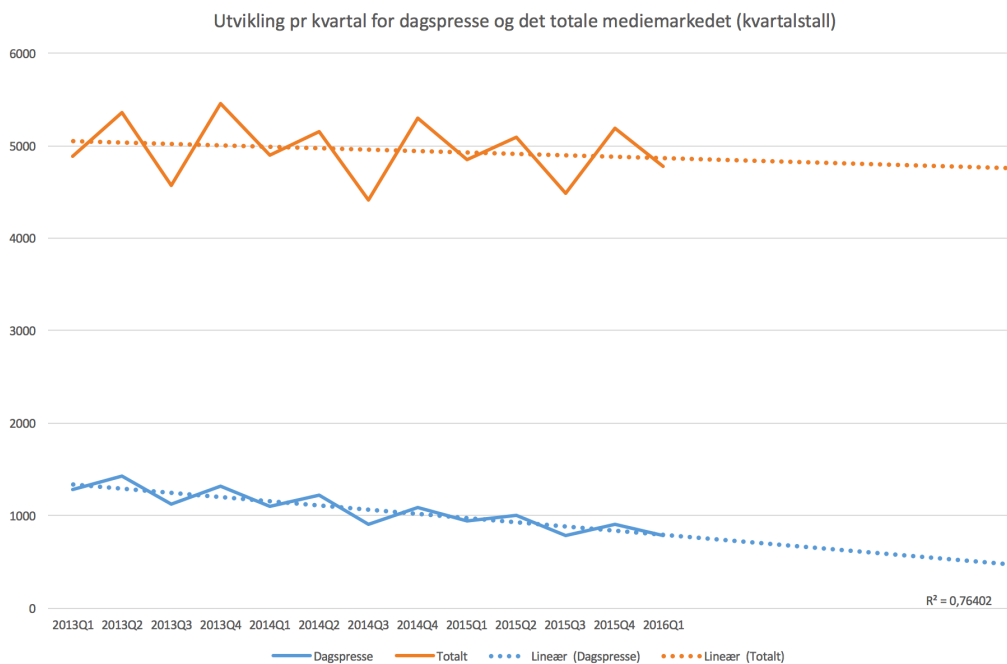
I dette innspillet tar jeg først og fremst for meg utviklingen innenfor dagspressen.

Truslene

Den største trusselen mot norsk mediemangfold i årene som kommer er en gradvis økonomisk utarming av de organisasjonene som driver med nyhetsformidling og debatt. Det er en stor fare for at vi er på vei mot et sammenbrudd i avisøkonomien. Bærebjelken i avisøkonomien har gjennom årene vært et samspill mellom opplagsinntekter og annonseinntekter. Bare siden 2013 har dagspressens annonseinntekter på årsbasis ifølge tall fra IRM gått ned med 29,5%¹, mens totale reklameinntekter i samme periode bare har gått ned med 0,2%.

Selv om avisene gjør så godt de kan med å beholde abonnementsinntektene oppe er jeg redd for at dette på ingen måte er tilstrekkelig. Mange observatører er bekymret over den hastigheten som utviklingen nå går med. Dette er jo da også tilstrekkelig konsekvensbelyst gjennom de nedbemanninger og omstruktureringer som nå foregår.

Fremskriver man tallene fra IRM fram til slutten av 2017 ser man et meget dystert bilde:

¹ Regnet som rullerende 4-kvartaler 2013Q1 til 2016Q1

Denne økonomiske utviklingen er ikke bærekraftig for avisene og vil medføre en kombinasjon av innsparinger, sammenslåinger, omstruktureringer og nedlegginger.

Jeg tror de fleste vil forstå at man ikke kan spare seg til suksess her. Det som virkelig har gjenstående verdi i dagspressen er verdien av merkevaren: Det at Bømlo-Nytt, Kvinnheringen og Bergens Tidende er på markedet og har vært det i lang tid. Og den må utvikles digitalt – og bare det. Vi har etter hvert gode eksempler på dette i mindre lokalaviser.

Men det vil kreve en omstrukturering til en nyhetstjeneste som ikke er til å sammenlikne med dagens. Her er noen av konsekvensene slik jeg ser det:

- Fortsatt nedbemanning
- Papiravisen blir etter hvert nedlagt fordi den blir for dyr å distribuere, det vil bli færre utgivelsesdager.
- Det tradisjonelle annonsemarkedet forvitrer – raskere enn man hittil har trodd.
- Sammenslåing av nyhetsorganisasjoner på flere nivåer – lokalt, regionalt og nasjonalt.
- Sosiale medier styrker sin stilling.

Så mangfoldet trues både ved at det kan forsvinne helt og at det vil bli langt færre organisasjoner. Det har vært en treghet i å forstå at det digitale vil overta for det analoge gjennom lang tid. Man har for lenge hatt en klokketro på papiravisen, men den viser alle tall at er på vei ut. Det digitale tilbudet som oppstår er en kombinasjon av sosiale medier og små nyhetsorganisasjoner som kan lage et begrenset tilbud.

I "gamle dager" – det vil si for 10 år siden, var lokalavisenes domene fire områder:

- Lokale nyheter
- Lokal sport
- Lokal kultur
- Personalia

Alle disse fire områdene er under sterkt press:

- Lokale nyheter fra sosiale medier
- Lokal sport fra foreningenes egne hjemmesider
- Lokal kultur fra Youtube
- Personalia fra sosiale medier.

Dette er satt litt på spissen, men utviklingen peker i den retningen.

Etter hvert tror jeg at det vil gå opp for befolkningen hva vi er i ferd med å miste: Uavhengig journalistikk som vi kan stole på. Viktige samfunnsområder som næringsliv, utdanning, helse, lokalpolitikk og kommentar vil ikke kunne drives uten gode nyhetsorganisasjoner. Og uten økonomisk fundament så går ikke dette. Bare en slik sak som kommunereformen kan ikke gjennomføres uten god lokal journalistikk.

Hvordan sikre befolkningen tilgang på nyheter, aktualiteter og debatt?

Her er noen forslag slik jeg ser det nå:

- Vri mediepolitikken, inklusive pressestøtten, bort fra papiravisen og over på digital distribusjon. Man bør sette en tidsfrist på fem år for overgang til heldigital distribusjon, og det bør stimuleres til utviklingen av gode elektroniske løsninger tilpasset både desktop og mobile medier.
- Skattefradrag for abonnement på digital avis, slik man har det med fagforeningskontingent. Det må være attraktivt å abonnere.
- Sette en klar grense for avvikling av papiravisen (senest innen 2022).
- Stimulere gjennom stipendordninger utvikling av små lokale, profesjonelle redaksjonelle miljøer.

Bergen, 9.mai 2016

Erik Wilberg
Førsteamanuensis BI
Erik.wilberg@bi.no
98 25 16 71